

CZU 338.43

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-1.30>

SUBVENȚIONAREA ÎNTREPRINDERILOR AGRICOLE*

MOCANU Natalia,

Doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar,

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: mocanunatalia@gmail.com.

<https://orcid.org/0000-0002-8523-1080>

MIHUȚ Casiana,

Doctor în agronomie,

Universitatea de Științele Vieții Regele Mihai I, Timișoara, România

E-mail: casianamihut@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0001-6263-6475>

MATEOC-ȘÎRB Nicoleta,

Doctor, profesor universitar,

Universitatea de Științele Vieții Regele Mihai I, Timișoara, România

<https://orcid.org/0000-0002-6023-9668>

REZUMAT

Agricultura constituie un sector strategic al economiei Republicii Moldova, având o contribuție importantă la formarea produsului intern brut și reprezentând principala sursă de venit pentru o mare parte a populației din mediul rural. Importanța acestui sector este amplificată de rolul său în asigurarea securității alimentare, menținerea echilibrului socio-economic în zonele rurale și valorificarea resurselor naturale ale țării. În același timp, agricultura moldovenească se confruntă cu o serie de provocări structurale și conjuncturale, precum fragmentarea terenurilor agricole, accesul limitat la finanțare, nivelul redus de tehnologizare, precum și vulnerabilitatea sporită la schimbările climatice. În acest sens, subvenționarea agriculturii se conturează ca un instrument-cheie al politicilor publice, având rolul de a stimula investițiile în modernizarea exploatațiilor agricole, în adoptarea tehnologiilor performante și în creșterea valorii adăugate a producției agricole. Prin intermediul subvențiilor, statul poate încuraja dezvoltarea infrastructurii rurale, diversificarea activităților economice și integrarea producătorilor locali în lanțurile valorice naționale și internaționale.

De asemenea, subvențiile contribuie la sporirea competitivității fermierilor autohtoni pe piețele interne și externe, facilitând adaptarea acestora la cerințele de calitate și standardele europene. În același timp, o politică eficientă de

* Materialul a fost elaborat pe baza Proiectului Instituțional 010801 Creșterea securității ecologice și a rezilienței geoeosistemelor la schimbările actuale de mediu.

subvenționare trebuie să asigure transparență, echitate și orientare strategică, astfel încât resursele publice să fie utilizate în mod eficient și să genereze un impact economic și social durabil. Prin urmare, sprijinul statului prin mecanisme de subvenționare reprezintă un pilon fundamental în dezvoltarea agriculturii Republicii Moldova, contribuind nu doar la stabilitatea sectorului agricol, ci și la dezvoltarea generală a economiei naționale și la îmbunătățirea nivelului de trai al populației rurale.

Cuvinte-cheie: subvenționare, eficiență economică, agricultură, Republica Moldova, provocări structurale, intervenția statului.

SUBSIDIZATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

MOCANU Natalia,

Doctor Habilitated of Economics, Associate Professor,

State University of Moldova

E-mail: mocanunatalia@gmail.com.

<https://orcid.org/0000-0002-8523-1080>

MIHUȚ Casiana,

Doctor of Agronomy

King Michael I University of Life Sciences, Timișoara, Romania

E-mail: casianamihut@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0001-6263-6475>

MATEOC-SÎRB Nicoleta,

Doctor, University Professor

King Michael I University of Life Sciences, Timișoara, Romania

<https://orcid.org/0000-0002-6023-9668>

SUMMARY

Agriculture is a strategic sector of the economy of the Republic of Moldova, making an important contribution to the formation of the gross domestic product and representing the main source of income for a large part of the rural population. The importance of this sector is amplified by its role in ensuring food security, maintaining socio-economic balance in rural areas and capitalizing on the country's natural resources. At the same time, Moldovan agriculture faces a series of structural and conjunctural challenges, such as the fragmentation of agricultural land, limited access to financing, the low level of technology, as well as increased vulnerability to climate change. In this regard, agricultural subsidies are emerging as a key instrument of public policies, with the role of stimulating investments in the modernization of agricultural holdings, in the adoption of advanced technologies and in increasing the added value of agricultural production. Through subsidies, the state can encourage the development of rural infrastructure, the diversification of economic activities and the integration of local producers into national and international value chains. Subsidies also contribute to increasing the competitiveness of local farmers on domestic and foreign markets, facilitating their adaptation to quality requirements and European standards. At the same time, an effective subsidy policy must ensure transparency, equity and strategic orientation, so that public resources are used efficiently and generate a sustainable economic and social impact. Therefore, state support through subsidy mechanisms is a fundamental pillar in the development of agriculture in the Republic of Moldova, contributing not only to the stability of the agricultural sector, but also to the general development of the national economy and to improving the living standards of the rural population.

Key words: subsidy, economic efficiency, agriculture, Republic of Moldova, structural challenges, state intervention.

Introducere. Subvenționarea reprezintă un concept economic și politic complex, reprezentând ajutorul financiar nerambursabil acordat de stat sau alte autorități publice unor sectoare economice sau activități specifice, în schimbul respectării unor anumitor condiții [6]. În contextul instabilității economice globale, al intensificării fenomenelor climatice extreme și al provocărilor geopolitice recente, intervenția statului în sprijinul entităților agricole devine nu doar justificată, ci indispensabilă. Sprijinul public are un rol esențial în reducerea riscurilor asociate activității agricole, în susținerea continuității producției și în crearea premiselor pentru o dezvoltare durabilă a sectorului. Totodată, politicile de susținere trebuie să fie adaptate la noile realități economice și de mediu, punând accent pe

eficiență, sustenabilitate și inovare. Conform viziunii lui keynesiene, subvențiile reprezintă un instrument temporar de stimulare a cererii și de contracarare a impactului negativ al recesiunii economice. John Maynard Keynes a propus că în perioadele de criză, guvernul trebuie să acționeze aplicând politici fiscale, unde se numără și subvențiile, pentru a relansa producția și a crea locuri de muncă. De pildă, sectorul agricol ar putea beneficia de subvenții pentru a păstra producția, ceea ce ar duce la stabilizarea prețurilor și la protejarea fermierilor în cazul șocurilor economice. Un astfel de ajutor, aplicat pe parcursul mai multor etape, are un efect multiplicator care generează cererea pentru bunurile și serviciile conexe și, în același timp, sprijină redresarea economică în general [2].

Economiștii neoliberali, precum Milton Friedman, se opun subvenționării, susținând că aceasta distorsionează funcționarea naturală a pieței. Conform teoriei neoliberale, subvențiile duc la o alocare ineficientă a resurselor, protejând artificial companiile care nu sunt competitive și descurajând inovația și eficiența. Piețele libere ar trebui să fie lăsate să funcționeze fără intervenții guvernamentale, iar actorii economici ar trebui să fie responsabili de succesul sau eșecul lor pe piață. În această viziune, subvenționarea poate crea dependență de sprijinul guvernamental și poate perpetua ineficiențele economice pe termen lung [3].

În Republica Moldova subvenționarea este gestionată de mai multe instituții și organizații, fiecare având rolul și responsabilitățile sale specifice.

Metodologia cercetării. În cadrul prezentei cercetări autorii cercetează mecanisme și măsuri de sprijin financiar pentru întreprinderile agricole din Republica Moldova. Alegerea studierii domeniului subvenționării în prezenta cercetare este argumentată de lipsa unor studii analitice în domeniului dat. În domeniul respectiv, se efectuează cercetări în cadrul Proiectului Instituțional 010801 Creșterea securității ecologice și a rezilienței geosistemelor la schimbările actuale de mediu finanțare instituțională. Ca suport informațional autorii au utilizat actele legislative și normative în domeniul subvenționării, rapoartele și publicațiile Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură. Au fost utilizate diverse metode de cercetare: metoda analitică, prin intermediul căreia s-a ajuns la esența proceselor cercetate; metoda descriptivă, folosită la descrierea metodelor și studiilor; metoda sintezei aplicată pentru stabilirea conexiunii fenomenelor cercetate; metoda analizei cantitative și calitative.

Rezultatele principale. Autoritatea centrală este Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA). Instituție responsabilă de formularea și implementarea politicilor de stat în domeniul agriculturii și industriei alimentare. Înființat pentru a gestiona și coordona activitățile din sectorul agricol, MAIA joacă un rol esențial în dezvoltarea durabilă și competitivă a agriculturii, sprijinind producătorii locali și contribuind la securitatea alimentară a țării. Una dintre misiunile sale fundamentale este gestionarea și implementarea programelor de subvenționare, care vizează creșterea performanței economice în sectorul agricol.

Rolul Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare este vast și diversificat, acoperind mai multe arii strategice pentru dezvoltarea sectorului agricol și agroalimentar:

- Elaborarea și implementarea politicilor agricole: MAIA definește prioritățile naționale în domeniul agricol și agroalimentar, stabilind direcțiile strategice pentru dezvoltarea acestui sector. Politicile MAIA includ promovarea agriculturii durabile, susținerea fermierilor locali și îmbunătățirea competitivității produselor agricole pe piețele interne și externe.

- Sprijin pentru producătorii agricoli: Ministerul inițiază și coordonează programe de subvenționare și asistență tehnică pentru a ajuta fermierii să-și îmbunătățească tehnologiile de producție și infrastructura, să reducă riscurile și să crească veniturile.

- Monitorizarea și reglementarea industriei alimentare: MAIA se asigură că producția agricolă și produsele alimentare sunt conforme cu standardele de calitate și siguranță alimentară, protejând astfel sănătatea consumatorilor și crescând încrederea pieței.

- Coordonarea și parteneriatul internațional: MAIA colaborează cu organizații internaționale, precum Uniunea Europeană (UE), Banca Mondială și Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD), pentru a atrage finanțare și expertiză tehnică care susțin reformele și dezvoltarea sectorului agricol din Republica Moldova.

O componentă majoră a activității MAIA o constituie administrarea fondurilor de subvenționare, menite să sprijine fermierii și companiile agricole din Republica Moldova. Prin programele de subvenționare, MAIA oferă sprijin financiar pentru investițiile în echipamente moderne, infrastructură și tehnologii avansate. Aceste subvenții sunt esențiale pentru creșterea competitivității fermierilor locali și adaptarea acestora la cerințele pieței. Pentru a facilita implementarea proiectelor agricole, MAIA a introdus programe de subvenții în avans, care ajută fermierii să acceseze fonduri pentru achiziții esențiale înainte de începerea efectivă a activităților. Ministerul sprijină activități agricole în zone defavorizate, oferind fonduri suplimentare pentru fermele din regiunile mai puțin dezvoltate, contribuind astfel la echilibrarea diferențelor regionale și susținerea fermierilor vulnerabili. MAIA încurajează fermierii să își protejeze culturile și animalele prin subvenționarea primelor de asigurare. Astfel, riscurile legate de condițiile meteo extreme sau alte dezastre naturale sunt reduse.

MAIA are un impact semnificativ asupra dezvoltării sectorului agricol în Republica Moldova. Datorită fondurilor alocate și strategiilor de sprijin implementate se observă tendințe ca:

- Creșterea investițiilor în sectorul agricol: Fondurile de subvenționare oferite de MAIA stimulează investițiile în infrastructură agricolă, tehnologie și echipamente, ajutând fermierii să își modernizeze exploatațile și să devină mai competitivi pe piața internă și externă.

- Reducerea riscurilor financiare: Prin subvenționarea asigurărilor agricole, MAIA ajută fermierii să gestioneze riscurile asociate agriculturii, contribuind la stabilitatea veniturilor acestora și la reducerea pierderilor financiare cauzate de dezastre naturale sau alte evenimente neprevăzute.

- Stabilitatea și protecția mediului: Programele de subvenționare includ criterii de eligibilitate care promovează practicile agricole durabile, reducând astfel impactul negativ al activităților agricole asupra mediului și protejând resursele naturale.

- Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural: Subvențiile direcționate către fermele și afacerile din mediul rural contribuie la dezvoltarea economică și socială a acestor zone, creând locuri de muncă, stabilizând veniturile fermierilor și îmbunătățind calitatea vieții.

Pentru a asigura o utilizare eficientă și corectă a fondurilor, MAIA colaborează cu diverse instituții și organizații:

- Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA): AIPA este partenerul principal al MAIA în administrarea fondurilor de subvenționare, asigurând distribuirea corectă a fondurilor și monitorizarea utilizării acestora.

- Parteneri internaționali: MAIA colaborează cu organizații internaționale (ex. Uniunea Europeană, Banca Mondială, IFAD), care oferă sprijin tehnic și financiar pentru modernizarea sectorului agricol.

- Asociații profesionale și organizații non-guvernamentale: Ministerul cooperează cu asociațiile fermierilor și alte organizații din sector, promovând dialogul și coordonarea pentru a adapta programele de subvenționare la nevoile reale ale producătorilor agricoli.

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare joacă un rol crucial în subvenționarea și dezvoltarea sectorului agricol din Republica Moldova. Prin politicile și programele sale de sprijin, MAIA contribuie la creșterea competitivității fermierilor locali, la protecția mediului și la dezvoltarea sustenabilă a mediului rural. Prin intermediul colaborării cu instituțiile naționale și internaționale, MAIA continuă să își adapteze strategiile pentru a răspunde nevoilor sectorului agricol și provocărilor din acest domeniu, asigurând un viitor mai stabil și mai prosper pentru agricultorii din Republica Moldova [5].

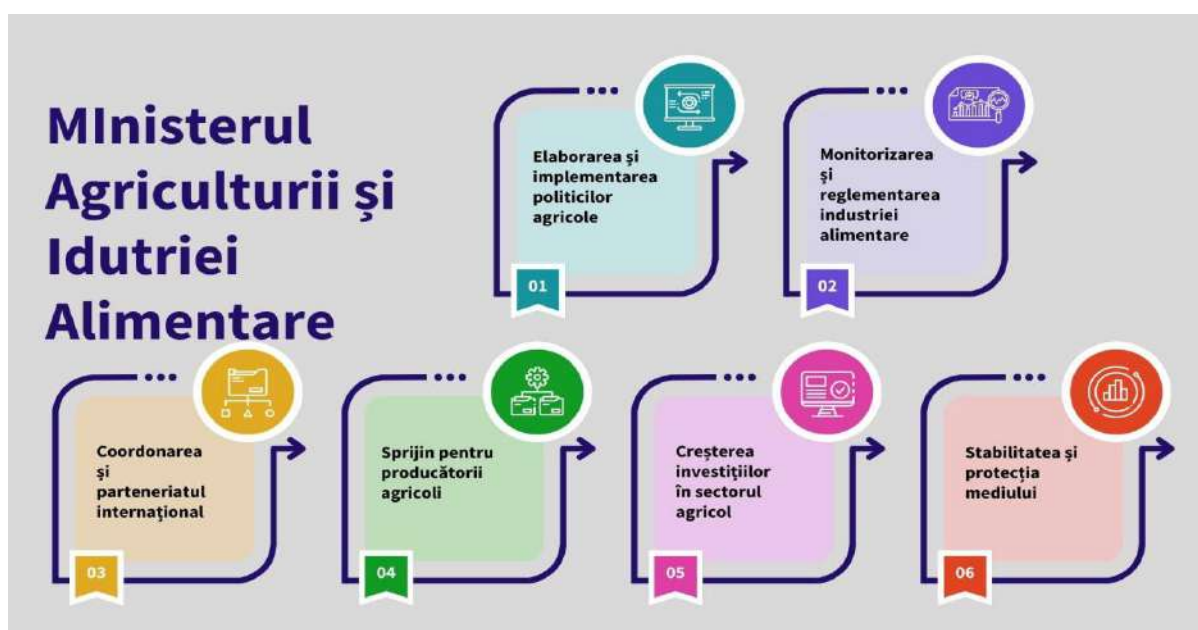

Figura 1. Rolul instituțional a Ministerului agriculturii și Industriei Alimentare.

Sursa: elaborat de autori

Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) este instituția cheie din Republica Moldova responsabilă de gestionarea fondurilor destinate sprijinirii agriculturii și dezvoltării rurale. Înființată și activează în temeiul Hotărârii de Guvern nr. 20/2019, ea implementează politicile de subvenționare stabilite de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA). AIPA contribuie activ la modernizarea și sustenabilitatea sectorului agricol, prin distribuirea eficientă a subvențiilor către fermierii și companiile agricole din țară. Rolul său este de susținere a fermierilor în creșterea competitivității și rezilienței lor în fața provocărilor economice și de mediu.

AIPA este instituția executivă care gestionează procesul de acordare și administrare a subvențiilor în agricultură, având mai multe responsabilități majore:

- Gestionarea și distribuirea subvențiilor: AIPA asigură alocarea corectă și transparentă a fondurilor de

subvenționare din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, fiind responsabilă de transferul acestora către beneficiari.

- Evaluarea cererilor de subvenționare: Agenția evaluează și verifică cererile depuse de fermieri și companii agricole, asigurându-se că acestea respectă criteriile de eligibilitate și sunt conforme cu legislația.

- Monitorizarea și controlul utilizării fondurilor: AIPA monitorizează utilizarea fondurilor de subvenționare pentru a preveni fraudele și pentru a se asigura că beneficiarii respectă destinația fondurilor.

- Furnizarea de asistență și consultanță: AIPA oferă asistență tehnică și sprijin informațional beneficiarilor, ajutând fermierii să înțeleagă cerințele de eligibilitate și să întocmească documentația necesară [1].

Figura 2. Rolul instituțional a Agenției Intervenției Plăți în Agricultură.

Sursa: elaborat de autori

AIPA gestionează o gamă variată de programe de subvenționare, fiecare având ca scop sprijinirea unui aspect specific al activităților agricole. Aceste programe au impact considerabil asupra dezvoltării agriculturii și mediului rural din Republica Moldova:

- **Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii agricole:** Prin intermediul subvențiilor, AIPA sprijină investițiile în infrastructură și echipamente moderne, facilitând modernizarea fermelor și îmbunătățirea productivității.

- **Stabilitatea veniturilor fermierilor:** Subvenționarea primelor de asigurare agricolă și sprijinul financiar oferit în avans contribuie la stabilitatea veniturilor fermierilor, ajutându-i să gestioneze riscurile asociate cu activitatea agricolă.

- **Creșterea accesului la piețe:** AIPA încurajează fermierii să investească în infrastructură și procese care să le permită accesul la piețe noi, atât la nivel național, cât și internațional.

- **Promovarea agriculturii durabile:** Fondurile gestionate de AIPA sprijină proiectele care respectă standardele de protecție a mediului, contribuind la conservarea resurselor naturale și la dezvoltarea unei agriculturi durabile.[1]

AIPA fiind organul executiv, ea urmărește o procedură riguroasă și transparentă pentru distribuirea subvențiilor. Fermierii parcurg etape de: depunerea cererii, evaluarea cererii, aprobarea și distribuirea de fonduri, monitorizarea și controlul.

AIPA colaborează îndeaproape cu mai multe instituții pentru a îmbunătăți eficiența și eficacitatea subvenționării:

- **Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA):** AIPA este partenerul principal al MAIA în implementarea politicilor agricole și de subvenționare. MAIA stabilește prioritățile și directivele strategice, în timp ce AIPA le pune în aplicare.

- **Instituții internaționale și parteneri de dezvoltare:** AIPA colaborează cu organizații precum Uniunea Europeană, Banca Mondială și Fondul Internațional

pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD), facilitând implementarea proiectelor finanțate internațional.

- **Autoritățile publice locale:** În procesul de distribuire și monitorizare a fondurilor, AIPA cooperează cu autoritățile locale pentru a asigura că fondurile ajung la beneficiarii potriviți și sunt utilizate corespunzător.

Pe lângă atribuțiile sale de bază, AIPA acordă și asistență beneficiarilor pentru a se asigura că aceștia își pot accesa și folosi fondurile în mod eficient:

- **Consultanță privind criteriile de eligibilitate:** AIPA oferă ghiduri și instruire pentru fermieri, astfel încât aceștia să înțeleagă cerințele și să se conformeze standardelor necesare pentru obținerea subvențiilor.

- **Suport tehnic pentru completarea cererilor:** Agenția sprijină fermierii în întocmirea cererilor și pregătirea documentației necesare, reducând astfel riscul de respingere a aplicațiilor.

- **Ghiduri și materiale informative:** AIPA publică informații și actualizări despre programele de subvenționare, precum și despre termenele de aplicare și criteriile de selecție, astfel încât fermierii să fie la curent cu toate oportunitățile disponibile.

Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) sprijină dezvoltarea sectorului agricol din Republica Moldova. Prin intermediul fondurilor de subvenționare pe care le gestionează, AIPA ajută fermierii să își modernizeze fermele, să reducă riscurile asociate cu activitatea agricolă și să își mărească accesul pe piață. Activitatea sa contribuie, de asemenea, la promovarea unei agriculturi durabile și prietenoase cu mediul, susținând dezvoltarea economică în mediul rural și îmbunătățind calitatea vieții în comunitățile agricole. Colaborarea activă cu MAIA, autoritățile locale și partenerii internaționali asigură o distribuție eficientă a fondurilor și sprijinirea agricultorilor într-un mod sustenabil și transparent [1].

Concluzii și recomandări. Dacă analizăm procesul de derulare a acordării subvențiilor vedem că cadrul legislativ nu are lacune iar mediu informativ este sprijinit

și consolidat de AIPA pentru ca solicitanții să nu întâmpine greutăți în a se informa și depune dosare. Datele statistice a anului 2024 referitor la beneficiari desenează imaginea clară că agricultorii la momentul actual au mai mult nevoie de investiții și anume în stimularea accesării creditelor sau pentru mijloace circulante, această măsură întrecând toate celelalte atât după sumă cât și după număr de dosare. Înțelegem că banii alocați pentru subvenționare nu implică dezvoltarea agriculturii ci stimulează refinanțarea și sprijin financiar. Pentru soluționarea acestei probleme putem sugera crearea unei burse agricole unde agricultorii vor vinde produsele prin “futures”, astfel primind o parte de bani pentru roada viitoare fără a apela la instituții bancare pentru credite. S-au reglementat prin cadrul legislativ a contractelor “în avans”, unde cumpărătorul va achita în avans 50% din total preț, 30% la momentul ambalării și altele 20% la momentul livrării.

Următoarea măsură cu cel mai mare budget este pentru tehnologii de prelucrare a solului, fapt care per general creează o impresie cu o tendință pozitivă privind modernizarea sectorului agricol. Următorul domeniu cu cele mai mari solicitări este cel ce prevede alocări în modernizarea infrastructurii de prelucrare, comercializare și producere din sectorul vegetal care a primit de șase ori mai multe fonduri decât sectorul viticol, ce sugerează că sectorul viticol are o tendință de profit mai bună și poate să se autofinanțeze și să se dezvolte independent decât cel vegetal.

În concluzie analiza evidențiază necesitatea continuării eforturilor de sprijin pentru agricultori, cu o abordare strategică și sustenabilă, prin implicarea tuturor actorilor din domeniu. Doar printr-o colaborare eficientă dintre autorități, beneficiari și mediul economic se poate asigura o dezvoltare durabilă, competitivă a sectorului agrar [4].

Referințe bibliografice:

1. Hotărârea de Guvern nr. 20/2019 cu privire la reorganizarea Instituției publice “Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” din 10.01.2019 publicată în Monitorul Oficial nr. 22-23 art.28.
2. John Maynard Keynes. “The General Theory of Employment, Interest, and Money”, (Macmillan, Londra 1936).
3. Milton Friedman. “Capitalism and Freedom” (University of Chicago Press, 1962).
4. Natalia Mocanu, Nadiia Davydenko, Nicoleta Mateoc-Sîrb, Tatiana BUJOR, Dragoș Cimpoeș. Subsidy practice in the Republic of Moldova. In: Revista Lucrări științifice, Simpozion științific internațional USAMV Iași. Seria Agronomie. 2025, vol. 68(1), pp.149-155. PRINT ISSN: 1454-7414. ELECTRONIC ISSN: 2069-7627.
5. <https://www.moldpres.md/news/2024/10/21/24008451> (Accesat 21.02.26).
6. <https://dexonline.ro/definitie/subvenție> (Accesat 24.02.26).